

Herolden

Marts 2015

Årgang 19 Nummer 1

Foto: Sukey

Udgivet af:

Bornholms Middelaldercenters

Vennekreds

Stangevej 1.

3760 Gudhjem.

Tlf. 56 49 83 19

Web-adr.: www.bmc-vennekreds.dk

Redaktion:

Sukey Brown 23 28 91 28

Lone S. Hansen 60 18 36 41

Ole Boyer Pedersen 56 49 81 41

Bjørn Ørding-Thomsen 56 47 01 12

Ansvarshavende redaktør

Indlæg til Herolden:

herolden@bornholmsmiddelaldercenter.dk

Herolden udkommer 4 gange om året.

Ca. den 1/3, 1/6, 1/9 og 1/12

Deadline er den 15. i måneden før udgivelsen.

Oplag ca. 150

Indhold

3 Nyt fra formanden

5 Nyt fra Centret

8 Beretning 2014

14 Baggrunden for et træftema

15 Invitation til Træf 2015

16 Strøby Skovlyst dagcenter

18 Nyt fra børnegøgler-fronten

20 Boganmeldelse: Hildegard I

22 Vore markedsture

27 Nyt fra Vennekredsen

*Hvor der ikke er anført navn på fotografen,
er billederne taget af redaktionen.*

Vores genvalgte formand: Lone

Generalforsamling

Vennekredsens generalforsamling blev afholdt den 8. februar - du kan læse hele referatet herfra på vores web-sted.

Den ny bestyrelse består af: Lone (formand), Grethe og Lars, Birgitte, Ole, Heidi og Bo.

Generalforsamlingen vedtog kontingentforhøjelser til 175 kr. for enkelt-personer, 350 kr. for familier og 500 kr. for firmaer og foreninger (uændret).

Færgen

Nyt fra formanden

Af Lone Schræddergaard Hansen

Kære Venner.

Så tager vi hul på et nyt foreningsår og en ny sæson på BMC. Jeg glæder mig allerede til at komme i gang, for vi har rigtig mange gode aktiviteter på programmet i år.

Især vil jeg gerne slå på tromme for vores medlemslørddage. Som I kan se i det vedlagte program, har vi i år sat program på om lørdagen. Medlemslørddagene er foreningens samlingsdage, hvor vi mødes, hygger os og arbejder med vores forskellige håndværk. Det er gratis at være med, og man skal ikke melde sig til.

Vi starter med at tage en kop kaffe sammen og får en snak om, hvad der rør sig. Bagefter er der sat nogle

overskrifter på de aktiviteter, man kan arbejde med. Disse overskrifter er et forslag og er udtryk for, at der vil være nogen til stede, som ved noget om den pågældende aktivitet, men ellers arbejder vi bare sammen og lærer af hinanden. Om eftermiddagen er der nogle gange en oplægsholder på programmet, og så håber vi selvfølgelig, at så mange som muligt vil være med og høre nogle spændende historier. Alle medlemmer er velkomne, og man kan arbejde med det, man har lyst til. Programmet vil løbende blive opdateret, og det aktuelle program, kan ses på vores hjemmeside. Jeg glæder mig så meget til at tage hul på vores ”nye” lørdage, som jeg håber, vil styrke fællesskabet i foreningen.

Vi har også nogle gode kurser i løbet af foråret. Først er der sy-kursus med Helle, hvor man kan få lavet sit eget personlige mønster, eller få hjælp til at sy sit eget udstyr. Det næste kursus er også med Helle, hvor man kan lave nogle nye sko, eller en ny bæltetaske – tasker kan man aldrig få for mange af! Vi har tilrettelagt de efterfølgende medlemslørddage, så man her kan arbejde videre med din dragt eller sine sko. Tit når man ikke at blive færdig på et weekend-kursus, så der vil nu være

Der hygges og arbejdes

hjælp at hente om lørdagen. I maj har Grethe og Lars øl- og madkursus. Så hvis der skal noget nyt og spændende i kødgryderne i år (eller i ølkruset), så kan man hente inspiration her.

Vi har plads til et enkelt kursus mere på programmet i løbet af sommer/efter-

Nogle af træffets bosser

år. Så hvis du har en idé til et kursus, så giv endelig besked til bestyrelsen. Så ser vi, om vi kan finde et godt tidspunkt at holde det på.

Jeg sidder med i arbejdsgruppen, der arbejder med at arrangere træffet, og vi er allerede godt i gang med planlægningen af dette års træf. Årets tema er Tro og Overtro og med en lille sidehistorie om et (autentisk) falskmøntneri, der fandt sted på Bornholm i 1377, som Lena har fundet frem til (*se side 18*), og mon ikke der nok skal komme nogle sjove historier og optrin ud af det - både i handelsboderne, på sladderbænkene og på kroen.

Der vil komme mere info om dette, i næste nummer af Herolden. Det er allerede nu muligt at tilmelde sig træffet enten på den mail, man har fået, eller på Vennekredsens hjemmeside.

På gensyn til vores medlemslørdag den 7. marts!

Overtro

Lone

Nyt fra Centret

Af Niller

Vinteren der udeblev

”Vinteren” er ved at være forbi – og det har været en særdeles mild vinter, hvilket betyder, at vi har kunnet arbejde udendørs det meste af tiden – og det er godt - for der er rigtig meget arbejde at gøre på huse, hegn og palisader, inden vi igen kan slå dørene op for et nyt publikum.

”Dagtilbud Strøby” på BMC

”Dutten” og 6-8 beboere fra Strøbyhus (SACS) er en gang om ugen at finde oppe på middelalderpladsen. BMC og Dagcenter Strøby er blevet

enige om at dagcentret en gang om ugen, året rundt, pusler rundt i middelaldermiljøet – og giver en hånd med, hvor det er muligt. De har en særlig kærlighed for urtehaven, som de hen over den kommende sommer har lovet at tage sig af. Urtehaven har altid været vores smertensbarn. Får og geder er med jævne mellemrum brudt ud af deres indhegninger – og har taget lystigt for sig af retterne – til stor ærgrelse for vores ”gartnere”.

Dagcentrets beboere vil derfor starte med at sikre hegnet, så historien med fårene og gederne ikke kommer til at gentage sig.

Systuen og omklædningsrummene bliver renoveret

Så kom vi endelig i gang med at renovere vores omklædningsrum og systuen. Lige siden vi overtog Rågelundsgård, har vi snakket om at ”salen” skulle renoveres. Men årene er bare gået – alt imens sypigerne har frosset om rumperne. Men nu må det være slut! Rummet bliver isoleret og udstyret med helt nye vægge, lofter og vinduer – og tænk sig – så bliver det fremover ligefrem muligt også at lufte ud i systuen. Jeg forventer at det nye

lokale står klar til indflytning d. 1. maj. Omlædningsrummene behøver vi derimod ikke vente på – for de dufter allerede langt væk af maling. Vores EGU-elever har sammen med Klaus og Frits stået for, at rummene er blevet frisket op med maling og nye fliser. Det er blevet rigtig flot.

BMC-brochuren er færdig

Så er den på ”gaden” - den nye brochure er blevet til i samarbejde med en anden socialøkonomisk virksomhed, som vi har lært at kende igennem den Sociale Kapitalfond. Virksomheden hedder Glad Design.

Glad Design hedder Glad Design fordi det er, som de siger, det de laver. De arbejder for at sprede glæde med mønstre og illustrationer, som de omsætter i design til rum, tøj, tekstiler, møbler og meget mere. Deres impulsive, farvestrålende og ufiltrerede design er ikke kun for syns skyld. Det er en protest mod alle de lige linjer, stramme former og ulidenskabelige design, vi alle er omgivet af. De tror på mangfoldighed og forskellighed. I Glad Design arbejder handicappede og ikke-handicappede side om side, og i mødet mellem spontanitet og grafisk håndværk opstår en ganske særlig magi.

Uldgrisene vokser og har det godt

Jeg skulle hilse fra Karina og sige at vores ungarske uldsvin har det rigtig godt. De har efterhånden endevennt al jorden i deres indhegning. De mosler rundt mellem klipper og sten, og der er ikke noget spiseligt, der går deres tryner forbi. De vejer pt. omkring 75 kg. hver – så med mindre de bevæger sig rundt ude i åen, er de ikke sådan at overse. Når de plasker rundt ude i åen ligner de nemlig mere et par små lodne undervandsbåde end et par fede uldgrise.

Gratis weekend på BMC

Lørdag og søndag - den 30. og 31. maj vil der være gratis adgang for alle. Det er Bornholms Brand, der i år har 160 års jubilæum – hvorfor de har besluttet at gentage successen fra deres 150-års jubilæum, hvor de også inviterede alle gratis på Bornholms Middelaldercenter. Dengang havde BMC besøg af henved 2.500

Bornholmere – så mon ikke der nu 10 år senere igen vil være stor interesse for at komme til Østerlars og se, hvad vi går og laver. Jeg håber, at både Vennekredsen, BornPro, Dagcenter Strøby og alle med interesse i middelalderen vil komme og give en hånd med, så de besøgende kan få en mindeværdig oplevelse.

Vi mangler guider til sæsonen

Nogen har måske set, at vi har annonceret efter guider til den kommende sæson. Vi mangler altid guider - så hvis du skulle have lyst til at blive guide – eller hvis du kender en, du tror vil egne sig til at formidle i Rundkirken, på Hammershus eller på BMC. Så kontakt hurtigst os hurtigst muligt.

Husk vi åbner op for besøgende Skærtorsdag og Langfredag.

Med venlig hilsen

Niller

Mon han kan bruges som guide?

Beretning 2014

Af Lone Schræddergaard Hansen

Formandens beretning, som
fremlagt på generalforsamlingen

2014 har været foreningens første leveår på godt og ondt. Ændringen til en formel forening har nok mest kunnet mærkes af os, der sidder i bestyrelsen. Vi har skullet forholde os til vedtægter, formalia for foreninger, regnskaber, og meget mere. Vi har skullet tage principielle beslutninger for mange af de ting, som vi ”plejer” at gøre, fordi vi skulle stadfæste dem i den nye forening. Så rigtig meget tid er gået med at finde os til rette i den nye foreningsform, og mange af de ting, vi har sat i gang i løbet af 2014, arbejder vi stadig på at føre ud i livet, og meget af det vil først nå ud til medlemmerne her i 2015.

Året der gik.

I 2014 har Vennekredsen haft rigtig mange gode aktiviteter: både kurser, medlemsdage og aktiviteter på pladsen, træf og julemarked. Jeg vil nu komme med en kort genopfriskning af dem.

1.1 Kurser.

Vi har i 2014 haft 5 kurser. Grethe har holdt kursus i syning af drikkedunk. Helle har holdt to omgange med dragt- og skosyning. Lars og Grethe har holdt øl- og madkursus. Og i efterårsferien holdt Åsa og Martin kursus i ”hænder og fødder” – eller vanter og træsko, er måske lidt mere beskrivende at kalde det. Alle kurser været rigtig godt besøgt, og alle har

været glade for at komme i gang med nye ting.

Men i 2015 bliver vi nødt til at stramme op omkring tilmeldingsfrister og kursusgebyr. Det er rigtig svært at tilrettelægge kurserne, når man ikke ved, hvor mange der kommer, før dagen før; og nogle af dem, der har tilmeldt sig, ikke kommer alligevel; til gengæld kommer der nogen, der ikke er tilmeldt. Derfor vil der til kurserne i 2015 være tilmeldingsfrist senest en uge før kurset, så kursusholder kan have materialer og værktøj klar. Desuden har vi besluttet at indføre et kursusgebyr, der skal betales ved kursusstart.

Jeg vil gennemgå kurserne for 2015 i forbindelse med aktivitetsprogrammet.

1.2 Medlemslørdage.

Vi har i 2014 forsøgt at lave de gamle medlemstorsdage om til medlemslørdage. Det har desværre ikke rigtig været nogen succes, så vi har i bestyrelsen tænkt en del over, hvad vi skulle

Børnene skal også være med

gøre, for at få flere medlemmer til at komme og være med på vores medlemsdage. Det er her vi lægger grundlaget - ikke bare for vores egen udstyrspulje - men for det gode samarbejde, vi skal bygge videre på hen over sæsonen. Vi mener stadig, at medlemsdagene om lørdagen er en god idé, for det giver mulighed for, at børnefamilierne også kan være med, så derfor har vi i år forsøgt at sammensætte et program for alle første-lørdagene i måneden, der indeholder både kaffe, hygge, håndværk og foredrag. Det vil blive delt ud senere sammen med aktivitetsplanen for 2015.

Jeg håber meget at I vil tage godt imod det nye program for medlemslørdagene.

1.3 Påske og Kr. Himmelfart.

Til påske - skærtorsdag og langfredag - havde Centret åbent. Gøglerne var på gøglerpladsen, men Vennekredsen var sparsomt repræsenteret. Det håber vi at gøre bedre i år, for selv om det kan være koldt, er de gæster, der kommer på Centret, meget glade og vil rigtig gerne snakke med de aktører, der er på pladsen. Så det gør vi bedre i år.

1.4 Arbejdsweekender.

Vi har haft én officiel arbejdsweekend i foråret 2014. Der kom kun en lille håndfuld medlemmer, men vi må fra bestyrelsens side erkende, at vi ikke havde reklameret så meget for den.

I 2015 har vi endnu ikke nogen arbejdsweekender på programmet, det er dels, fordi BornPro har overtaget mange af de mindre vedligeholdelsesopgaver, som Vennekredsen tidligere kunne hjælpe Centret med (og det klager vi ikke over), og dels fordi vi har flyttet medlemsdagene til om lørdagen, hvor det er en mulighed at gå op på pladsen og tage fat på nogen små opgaver, hvis man har lyst til det. Hvis der kommer et behov for, at vi løser større opgaver, vil vi flaks sende besked ud til medlemmerne.

1.5 Træf.

I 2014 holdt vi vores 3. middelaldertræf for Vennekredsen. Jeg synes, det var en stor succes, og jeg kan afsløre, at

bestyrelsen allerede har besluttet, at der bliver træf igen i 2015!

Men jeg vil ikke sige så meget mere om det, det er jo Birgitte, der er koordinator for træffet, og hun vil fortælle meget mere om sommerens træf om lidt.

1.6 Efterårsferie og afslutningsfest.

I uge 42 – i efterårsferien – var der åbent på Centret, og der var rollespillere på pladsen. Jeg synes, at det var en fin uge. Som jeg har sagt før, synes jeg, der er en god balance mellem rollespil og middelalder. Ting Tang var på gøglerpladsen, men desværre var der ikke så mange andre fra Vennekredsen. I år må vi prøve at finde på en fælles aktivitet, vi kan samles om, og har nogen lyst til at stå for det, skal de være velkomne.

Om lørdagen havde Vennekredsen traditionen tro papegøjeskydning og afslutningsfest og årets papegøjemester blev Klaus Thorsen, som ikke er medlem af Vennekredsen, men som vi plejer, havde vi inviteret de ansatte på

Årets papegoje: Klaus Thorsen

Centret med til festen. Til afslutningsfesten var vi ca. 30 mennesker, og menuen var igen på sammenskudsbasis.

Det var en hyggelig aften, hvor vi fik sagt pænt tak for i år til hinanden.

1.7 Julemarked.

I år havde bestyrelsen besluttet at flytte julemarkedet op på stormandsgården. Vi gjorde det, fordi vi synes, at der er en rigtig hyggelig stemning oppe – også om vinteren, og det vil vi gerne vise frem til gæsterne. Og så er det en god lejlighed til at få lokket nogen Bornholmere ind på Centret, som måske ellers ikke kommer der.

Det blev der heldigvis taget rigtig godt imod. Der var mange gæster, og mange af dem blev der i lang tid, og det gjorde de, fordi de hyggede sig. I modsætning til mange andre julemarkeder rundt om på øen, var der et bredt udvalg af boder og aktiviteter, og stormandsgården er jo altid en god legeplads for børnene. Så hele familien hyggede sig og alle var glade.

Men vi vil meget gerne være endnu flere bodeholdere og have flere aktiviteter for gæsterne, så sæt et kryds i kalenderen, og begynd at snitte sokker allerede nu. Vi vil også meget gerne have hjælp til at arrangere julemarkedet. Så hvis nogen synes, de gerne vil det, kan de kontakte Heidi.

Bestyrelsens arbejde.

I 2014 har styregruppen haft 8 bestyrelsesmøder, og som sagt tidligere, er meget af vores tid gået med at finde os til rette i den nye forenings-

form. Vi valgte jo sidste år at blive en forening af flere årsager, bl.a. for at få bedre kontakt til vores medlemmer, da de gamle lav ikke længere var så aktive. Det arbejder vi stadig på, og jeg er sikker på, at vi stille og roligt vil få en forening med mange fælles aktiviteter og et godt socialt samvær. Og det bedste af det hele er, at vi stadig får nye (unge) medlemmer, der gerne vil bakke op om vores forening. Men der er stadig plads til forbedringer, bl.a. i

Bestyrelsen skal også have mange bolde i luften - samtidig.

vores kommunikation med medlemmerne. Det er vi meget opmærksomme på i bestyrelsen, og vi forsøger hele tiden at gøre det bedre. Men kontakt os endelig, hvis I mangler info eller har et ønske om en aktivitet.

Styregruppen har nedsat et forretningsudvalg bestående af kassereren (Grethe) og formanden. Vi mødes ind i mellem (helst en gang om måneden) med Niller og Birgitte og får en snak om, hvad der rører sig i Centret og i vores foreninger. Det fungerer rigtig godt, og det har lettet samarbejdet med Centret og med hinanden og med planlægningen af vores aktiviteter, at vi alle er til stede; og vi løbende er orienteret om, hvad der er af planer, og det kan tage rigtig mange misforståelser i opløbet.

En del tid i bestyrelsen er gået med at gruble over, hvordan vi kan få flere medlemmer til at være mere aktive, men for at vide det, skal vi vide, hvad det er, der kan motivere folk til at komme, og det kan jo være mange ting, men vi har forsøgt, at dele vores aktiviteter ind under nogen overskrifter der hedder:

Socialt samvær – til medlemsmøder og fester og andet.

Reenactment – i dragt på pladsen.

Videndeling – kurser med praktiske eller faglige middelaldertemaer.

Frivilligt **arbejde for Centret** – arbejdsdage, formidling, Ildnat, entré og butik.

Gratister.

Gratisterne kan vi ikke gøre så meget ved. Der vil altid være nogen, der bliver medlem, bare for at komme gratis

ind på Centret, men så kan man jo håbe, at de stille og roligt bliver så fascinerede af at komme her, at de bliver mere aktive med tiden. Det var i alt fald sådan, vi selv startede i sin tid. Men det er de aktive medlemmer, vi gerne vil gøre noget for, så de synes, det er sjovt at komme her og være aktive, og det er dem, som vi håber, vi har tilgodeset i vores aktivitetsprogram for 2015.

Men en ting jeg også er nået frem til med disse overvejelser er, at der er én ting vi især er fælles om, der er faktisk en eneste ting der binder alle medlemmerne sammen i et fællesskab, og det er den fysiske ramme her på Centret.

Her i efteråret var der noget snak om, at vi skulle låne et hus i Østerlars, mens Centret renoverede nogle af deres lokaler. Af forskellige årsager blev det ikke aktuelt, og set i bakspejlets opklarende lys er jeg faktisk rigtig glad for det. For jeg mener, at det er på Centret vi hører til. Det er her, vi har vores aktiviteter, og det er her, vi bliver inspireret af hinanden, bebyggelsen, de ansatte og alle de andre mærkelige mennesker, der kommer her. Centret er kernen i vores forening, og det er her, vi synes, der er et skønt at være. Og det gælder uanset om vi kommer for at være sammen med de andre medlemmer, for at formidle til gæsterne, at udøve vores håndværk eller at udveksle nørdet viden om livet i middelalderen.

Der er en helt særlig stemning på Centret. Her er plads til alle, og alle kan finde en opgave, hvor de føler, at de yder noget til fællesskabet. Så hvis vi skal bevare den gode ånd i Vennekredsen, er jeg helt overbevist om, at

det skal være her på Bornholms Middelaldercenter, for det er her, vi har vores kerne.

Arbejdsgrupper.

Bestyrelsen har nedsat nogle arbejdsgrupper som arbejder med hver deres opgave.

Vi har pt. flg.:

- Trægruppen med Birgitte som koordinator
- Julemarkedet med Heidi som koordinator
- Herolden og web med en redaktion bestående af Bjørn, Ole og mig, og med Sukey som pressefotograf.

De vil nu hver især fortælle om hvad de har lavet i 2014. Men gør de får lov til det, vil jeg gerne takke dem hver især, for den store ekstra indsats de lægger i vores forening. Skal vi give dem en hånd.

Birgitte vil nu sige et par ord om træffet. Tak til Birgitte.

Og så vil **Heidi** sige lidt om julemarkedet. Tak til Heidi.

Da jeg er den eneste der er her fra **Heroldens** redaktion, vil jeg sige lidt om det.

Herolden udkommer 4 gange om året og har et oplag på ca. 150 blade. Bladet bliver sendt til de medlemmer, der har betalt for det, og ellers ligger det til afhentning her på Centret. Men ud over det, bliver bladet sendt til en række andre relevante samarbejdspartnere, som f.eks. biblioteker og sponsorer.

Herolden har i 2014 fået ny ansvarshavende redaktør, og det er Bjørn. Før var det Niller, der havde posten, men vi synes ikke rigtig, at det var passende mere, efter at vi var blevet en selvstændig forening. Så vi havde et hurtigt redaktionsmøde på mail, hvor vi valgte Bjørn som ny ansvarshavende redaktør.

Jeg synes, vi har mange gode og alsidige artikler i 2014, og jeg fornemmer, at mange af medlemmerne rent faktisk læser bladet, og det er vi selvfølgelig rigtig glade for.

Vi vil altid gerne have flere og nye skribenter, så send endelig noget til os, hvis I har skrevet en god historie.

Websiden er det Ole, der tager sig af. Den trænger til at få opdateret sit indhold, så det svarer til de aktiviteter, vi har i foreningen i øjeblikket.

Men bestyrelsen kan ikke klare det hele, og derfor kunne vi godt tænke os, at der bliver nedsat en arbejdsgruppe, der kan komme med forslag til en opdatering af vores hjemmeside. Så hvis nogen har lyst til det, kan de bare sende en mail til Ole eller mig.

Vores web-sted ('hjemmeside'):
www.bmc-vennekreds.dk

Forventninger til fremtiden.

Vi har også lidt forventninger til fremtiden for Vennekredsen. Som Niller fortalte om før, at har Centret i 2014 været udvalgt af Den Sociale Kapitalfond som socialøkonomisk vækstvirksomhed, og i den forbindelse er der lavet et nyt strategiplæg, der dækker perioden frem til 2020. I strategiplægget er der formuleret en ny mission for BMC:

At formidle de gode historier om:

- Bornholms middelalder gennem
- autentiske aktiviteter og levende fortællinger
- i samarbejde med BornPro, BRK, UVM samt de frivillige og
- Vennekredsen.

Så Vennekredsen er altså en del af Centrets fremadrettede mission, og det synes jeg, vi skal være stolte af. Det giver os også noget at leve op til. Men jeg er sikker på, at alle Venner, der kommer og er aktive på Centret, sagtens kan tilslutte sig de nævnte mål. Faktisk er jeg ret sikker på, at en del af de garvede vil sige: det er jo det vi hele tiden har gjort.

Så kære Venner – lad os gøre mere af det, som vi hele tiden har gjort, og være med til at gøre det til en fantastisk oplevelser for gæsterne at besøge BMC – som det hele tiden har været.

Så er der bare tilbage at sige - Tak for året der gik, og vi glæder os til at få et endnu mere fantastisk 2015.

Baggrunden for et træf tema

Af Lena Mühlig

Den 15. september 1377 skriver Jens Uff til Danzig og sender dem nogle mønter, som han mener, er ”dårlig mønt”. Det er to mænd fra Danzig, Nikolaus Schonelinde og Johan Wulf, der har sat mønterne i omløb på Bornholm. Både indbyggerne af Bornholm og Jens Uffs herre ærkebispens, har ”lidt et ikke ringe tab” af dette møntomløb. Derfor har Jens Uff tilbageholdt de to Danzigborgere, og de har afgivet den for-

klaring at de ”lovligt og retmæssigt” havde tilhandlet sig mønterne. Jens Uff beder Danzig om at tage stilling til sagen. (Dipl.Dan. 4,1,297)

Det lidt arrogante svar fra 5. okt. 1377 lyder på at adskillige borgere fra Danzig kan bevidne at de to mænd havde tilhandlet sig pengene på lovlig vis fra en købmand. Rådmændene i Danzig erklærer, at de ikke kan tage stilling til mønternes værdi, for ”at der i vor stad ikke udtrykkeligt er nogen vedtægt for betaling i mønt bortset fra vore herrers mønt, og der udbydes adskillige mønter til salg hos os - enhver vil friest muligt kunne skaffe sig mønter, på samme måde som han også kan skaffe sig andre ting.” (Dipl.Dan. 4,1,300).

Fornemmer man lidt storbyarrogance over for den provinsielle foged fra Bornholm?

I hvert fald kan mønterne tilsyneladende sagtens have været ”dårlige” – men alligevel indkøbt ”på lovlig vis”. Det har sikkert været to smarte købmænd, der har snydt de stakkels Bornholmere den sommer i 1377.

Straffen for falsk mønt har ikke altid været så hård som i senere tider.

Invitation til Træf 2015

Af Birgitte Sonne Hansen

Kære middelalder-venner.

Vi håber, at I alle er kommet godt ind i det nye år, og at I også er begyndt at tænke på Bornholms Middelalder-træf på Bornholms MiddelalderCenter (BMC) i uge 29.

Træffet er bygget op omkring livet på Stormandsgården. Rundt om gården ligger de tilrejsende i egne telte, neden for bakken bor de fastboende i de små bulhuse, og længst væk fra alle andre holder gøglerungerne til. Vi vil gerne fylde træffet med middelalderliv i alle lejrene, i køkkenerne, hos håndværkerne, på excerserpladsen, ved kapellet, ved kilden og på sladderbænkene.

Søndag d. 12.07 er der indkvartering, selve træffet starter mandag d. 13.07 kl 10 og slutter lørdag d. 18.07 kl 17. Det er muligt både at komme før og blive længere - alt efter aftale. Under træffet har BMC åbent dagligt fra kl. 10 - 17 samt tirsdag, onsdag og torsdag kl 19 - 23.30.

I år har kannik Morten fået nye udfordringer, der er falskmøntnere på spil på Bornholm. *Se foregående side.* Det vil nok være det helt store samtale-emne på sladderbænken og alle andre steder.

Vi lægger også et ekstra tema på, det er "Tro og overtro". Som I alle ved, har Bornholm været svær at kristne, og tro og overtro lever måske stadig side om side. Lytter man, og er man opmærksom, kan man høre og se spor efter de underjordiske, som de bornholmske trolde og nisser kaldes. Vi vil bede jer

om at tænke temaet Tro og overtro ind i jeres egen historiske formidling. Hvis man har spørgsmål til dette, kan man få råd og vejledning ved tilmelding.

Der er vedhæftet en tilmeldingsblanket til træffet. I har mulighed for, at tilmelde jer til fælles spisning, som også i 2015 tilbydes til favorable priser. I jeres tilmelding kan I søge om rejsetilskud med Færgen, Ystad-Rønne eller Køge-Rønne. Vi har begrænset antal frirejser, og vi kan max. bespise 130 personer i fællesteltet. Jeres tilmeldinger bliver behandlet efter "først til mølle princippet".

På gensyn i uge 29.

Strøby Skovlyst dagcenter

Af Dorthe (Dutten) Hansen

Som nogen af jer sikkert husker, har dagtilbud Strøby/Skovlyst (SACS) deltaget i Middelaldertræf i 2013 og 2014.

Det var en stor oplevelse for os alle og har affødt nye ideer til aktiviteter for vores brugere af dagcentret, som vi nu vil føre ud i livet.

Efter meget snak frem og tilbage har vi nu forsøgsvis fået samlet en lille gruppe, som vil være at finde på

Middelaldercentret en gang om ugen igennem hele året. Indtil videre har vi en aftale med Niller om, at det bliver hver mandag. Vi vil holde til i Gildeshuset, da det er vigtigt, at vi har en fast

Det er imponerende, at nogen vil arbejde dagligt i det vejr!

Det ser nu hyggeligt ud!

Vinterarbejdsglæde

base, som giver tryghed, og hvor vi kan fyre op på de kolde vinterdage.

Når sæsonen starter er det meningen, at vi skal flytte over i Farverhuset.

Vores håb er, at vi med tiden kan blive en del af Centrets forskellige aktiviteter og kan hjælpe, hvor vi kan, og hvor der evt. er behov. Vi vil

Sammenhold

naturligvis i åbningssæsonen være i dragt og formidle efter bedste evne.

Vi har siden december lavet en masse aktiviteter selv og brugt tiden til at lære stedet at kende.

I urtehaven har vi luget ukrudt og gjort klar til foråret. Vi vil i samarbejde med Vibeke plante og reparere træværket omkring bedene. Klaus er blevet vores kontakt til Centret, og det er vi rigtig glade for.

Ellers skal vi i gang med at karte uld, filte, lave mad over åben ild og mange andre sjovt ting.

Vi håber, at I får lyst til at komme op og vise nogle af jeres færdigheder og eller bare får en hyggensnak og lidt afkog.

Vi ses omkring.

Der hygges i Gildeshuset

Nyt fra børnegøgler-fronten

Af Birgitte Sonne Hansen

Trup Ting Tang er, lige som de har været i snart mange år, vores allesamens verdensberømte og -berygtede gøglerunger.

Men 2015 bliver i allerhøjeste grad et nyt år for TrupTing Tang.

Gruppen af unger er i år meget lig den flok unger, der startede TTT for 13 år siden.

De fleste i gruppen er meget unge, meget glade og meget nysgerrige, kun få er ambitiøse og garvede i gøglerfaget.

Fordi TTT er ny i år, selv om vi har kendt gruppen længe, så bliver TTT's program også nyt i år.

I marts og i april er TTT en del af en fælles børne-kulturel promovring, TTT deltager i Bornholms dramaskoles forårsforestilling sammen med elever fra musikskolen og fra billedskolen.

Overskriften for de kommende måneder bliver samarbejdet om forestillingen "Ragnarok", som vises på Rønne Teater lige efter påske, og indtil da øver ungerne sig på akrobatiske

øvelser, på buffon – urklovnen og på sceneoptræden.

I april og maj åbner vi for nye interesserede familier, vi starter med et helt nyt tema, familie-akrobatik, hvor forældre og børn træner akrobatik sammen.

Overskriften for TTT's træning i maj og juni bliver gøgleroptræden og familie-akrobatik.

I Maj tager vi også på udflugt til Sverige - til Hovdala slot, til ridderturnering og middelaldermarked. Vil nogen gerne følge med, så bliver der

senere mulighed for at melde sig til turen.

Vi deltager selvfølgelig i Bornholmerdagen - den sidste weekend i maj på BMC; her inviterer vi med sang og musik til en dans i Trojaborgen hver eftermiddag, om formiddagen er der børnegøgl, og så inviter vi alle frivillige og ansatte på fælles frokost i vores hytte ude på udmarken.

Så kommer sommeren, hvor TTT holder til i gøglerhytten ude på skidt-folkspladsen. Tirsdag og onsdag er børnedage, hver dag med en børnegøglerforestilling og middelalder-frokost.

Om eftermiddagene har vi igen en nyhed på programmet. TTT laver en åben workshop med en ny overskrift hver uge.

De første dage d. 30.06 og 01.07 hugger vi i sten sammen med Mester Martin, programmet for ugerne efter kommer på plads hen ad vejen.

På træffet i uge 29 vil gøglerforældrene igen være frivillige i fællesteltet, derudover arbejder vi med planer om

program for gøglerungerne og for familier ude på vores plads.

Måske vil nogen være med til at lave en tur til Borgholm på Øland den sidste weekend i september?

Endelig i efteråret, i uge 42, tænker vi, at vores tema skal være den gode fortælling, men herom også mere senere hen.

Dette var i korte træk TTT's planer for 2015, så snyd ikke jer selv for en tur forbi gøglerpladsen, se hytten, spis frokost sammen med os, deltag i en workshop og nyd en børnegøglerforestilling.

Og kender I nogen, som gerne vil være end del af familien ude på skidt-folkspladsen, så tag dem gerne med.

Information

Se mere om vores program på:

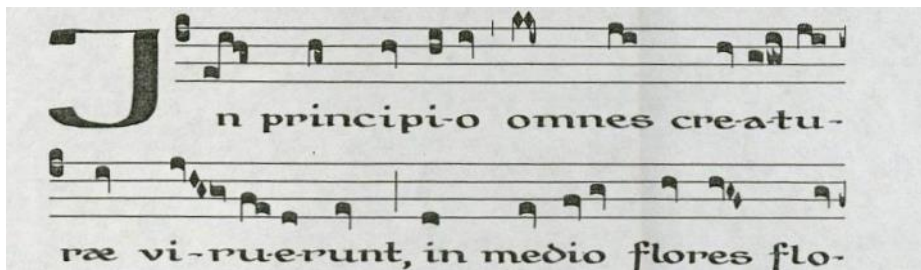
Facebook: gruppen Trup Ting Tang

TTT's hjemmeside: truptingtang.dk

BMV's hjemmeside: bmc-vennekreds.dk

Vi glæder os til at se jer.

Boganmeldelse: Hildegard I

Af Lene Steenbuch

*Anmeldelse af Anne Lise Marstrand
-Jørgensens roman Hildegard, 1.
bind, Gyldendal 2009.*

Forfatteren gør i et efterskrift til romanen opmærksom på, at det er begrænset, hvad der findes af vidnesbyrd om Hildegard ud over det, man kan læse i hendes egne værker, og at det ikke har været forfatterens hensigt at skrive en biografi om Hildegard, selvom hun har forsøgt at være så historisk nøjagtig som muligt; derimod kalder hun sin roman for "en litterær fantasi".

Men et faktum er det, skriver forfatteren, at Hildegard blev født i det sydlige Tyskland i 1098 og døde i 1179. Hun var benediktinernonne og er af eftertiden kendt som mystiker, urtekyn-dig, poet og komponist.

Romanen skildrer Hildegard fra fødsel til død. Hildegard blev født ind i en velhavende familie som den yngste i en stor børneflokk og viser sig fra føds-len at være et svagt barn, der ofte får feberanfald, men som også som ganske lille får syner om noget, der skal ske. Man hvirvles som læser, i den første del af bogen, ind i en slægtshistorie, for

Hildegards barndomsliv er spundet ind i hendes families liv, og der fortælles med dramatik og indføling om livet på den store gård, hvor Hildegard vokser op. Omtrent halvdelen af første bind handler om Hildegards barndom i fami-liens skød. Men i år 1108 kommer Hildegard, 10 år gammel, til klostret Disibodenberg, som hendes forældre havde lovet hende til, allerede fra hun var spæd. Hildegard flytter til klostret sammen med en anden nonne, Jutta, og med en ældre kvinde, Uda, der skal gå dem til hånde med praktiske gøremål.

Hildegard bliver oplært i at pleje de syge, som klostret tager sig af, og hun lærer om urters helbredende virkning. Hun får en læremester, munken Volmar, som samtidig bliver hendes fortrolige ven, og han bliver den, der nedskriver Hildegards visioner. Man følger hendes tro og tvivl og hendes kamp for at få godkendt sine visioner af øvrigheden.

En stor styrke ved bogen er Anne Lise Marstrand-Jørgensens smukke billeder, der er fulde af natur, dufte, lyde. Et eks.: "Fugleklør hviner mod en

himmel af kvarts, lyden får de små hår til at rejse sig. Det er lige før kyndelmisse, og vintermånen står lavt over dalen, den duver i kæder af frost under det sorte himmelhvælv. Månelysen er kalk, den mindste ting har en skygge af blæk. (...) Frostnatten har ingen sang, kun én dæmpet tone, sortgrøn og mumlende.”

Men dog savner jeg i nogen grad ånd og lys i romanen. Forfatteren beskriver ganske vist af og til Hildegards mystiske oplevelser, som her: ”Det er himmelrummet, hun ser. Nej, det er større endnu, det er den måde, alt hænger sammen på. Det er den ildfyldte kraft, det er Guds kærlighed, det er floden, der er rolig igen, der spytter Hildegard op på en græsklædt bred, spejler skyerne, spejler hendes ansigt, spejler pupillen, lysglimtet i pupillen, længere og længere ind i den strøm, der løber gennem sjælens uendelighed lige op i himmelrummet.” Men der er langt mellem den slags beskrivelser. Der er mange, alt for mange og lange - efter min mening - småskænderier mellem personerne, der gør romanen noget tung og lovligt meget jordnær. Jeg savner at fornemme den ophøjede stemning, der følger med livet i et kloster, at fornemme hvordan ”Hildegard and Jutta most likely prayed, meditated, read scriptures as the psalter”, som det er udtrykt om Hildegard på Wikipedia.org.

Anne Lise Marstrand-Jørgensen har tydeligt nok gjort meget ud af at researche til tidsepoken omkring Hildegards liv, og man får gennem romanen et godt indblik i livet i den tidlige middel-

alder. Alligevel er der nogle små smuttere, som jeg som håndarbejds lærer ikke kan lade være at lægge mærke til, som f.eks. at Hildegards faster Ursula hækler! Hækling er en teknik, der først kom frem i 1800-tallet. Man kan også læse, at der bruges en dåbpose med perlebroderier til Hildegards dåb, men den slags dåbposer brugtes først fra 1600-tallet.

Hvis man skal have det fulde udbytte af romanen, bør man skaffe sig et værk med de billeder, som beskriver Hildegards syner, Anne Lise Marstrand-Jørgensen beskriver mange af dem i romanen. De findes i forskellige udgaver, f.eks. i Kirsten Kjærulff: ”Det levende lys: billeder af Hildegards visioner”, der kan lånes på biblioteket.

Hildegards syner: Moderskab fra ånd og vand (1165)

Vore markedsture

Af Tove Skovgaard og Martin Holm

I 2012 blev vi pludselig kontaktet af Benny Rosenkrans Pedersen, som spurgte, om vi stadig tog rundt og arbejdede med sten på middelaldermarkeder. For man ville rigtig gerne have fat i håndværkere til markedet ved Varberg Fæstning. ”Ø... har jeg nogensinde gjort det?” var Martins første tanke og så et hurtigt ”ja, det vil vi gerne.” Det var startskuddet til vores middelaldertourné rundt om i Sverige.

Varberg Fæstning

Bilen blev pakket med sten, sandsække, hamre og mejsler, læsejl og hvad vi ellers mente at få brug for - og så afsted. Næsten fremme begyndte en advarselslampe i bilen pludselig at blinke, men vi nåede dog frem. Sikken en oplevelse at rulle ind gennem porten til denne store, fine fæstning. Man mærkede virkelig historiens vingesus. Vi fik anvist en fantastisk plads lige ved indgangen til selve borgen, sammen med Benny og nogle andre håndværkere, bl.a. en tinstøber og en smed.

Vi skulle overnatte på vandrehjem, et tidligere fængsel, som havde bevaret fængselscellerne som soverum. Vi havde fået anvist hvert vores værelse idet der kun er enkeltværelser, men da Martin satte nøglen i til sit værelse, var der en stemme som sagde ”hvad skal du”. Værelset var dobbelt booket, og da det var sent og det intet personale var, måtte vi dele den smalle seng. Væggen var iskold og gulvet hårdt at falde ned på. Heldigvis fik vi hver sin seng næste nat.

I løbet af weekenden kom der 11.000 gæster, og alle kom lige forbi vores værksted. Der var næsten konstant kø. De 130 sandsten, vi havde medbragt, blev nærmest revet væk, og til sidst opfordrede vi folk til at gå på stranden og finde sten der.

Vi faldt i snak med smeden som gerne ville have lavet en stenambolt som pynt. Martin gik straks i gang med arbejdet, og afleverede værket til en glad smed.

Mens alt dette stod på, måtte vi finde ud af at få bilen lavet, så vi kunne komme hjem i god behold. Vi fik kontakt til en mekaniker, som kom og så på bilen, men desværre, bilen var et år for gam-

mel til hans måleudstyr, - men vi kunne da få en lånebil. Jo tak men det duer nok ikke med alt det grej vi havde. Det kunne han godt se. Heldigvis havde han en ven, som kunne komme forbi, hvis vi kunne vente til efter "kirketid". Vennen kom, men kunne ikke finde fejlen. Han mente, at vi kunne køre hjem, og hvis der skete noget undervejs til Ystad, skulle vi bare ringe. Flink fyr. Vi nåede godt hjem.

Folkene bag Varberg Fæstnings Midaldersmarked var flere gange henne hos os. De ville rigtig gerne have os til at komme igen.

I 2013 skulle fæstningen dog renoveres, så derfor skulle der ikke være noget marked det år. I 2014 var renoveringsarbejdet dog endnu ikke afsluttet. Så nu afventer vi om der bliver noget i 2015.

I samme weekend blev vi engageret til at deltage på Hovdala Slots Riksturnering.

Hovdala Slott.

Under planlægningen talte vi med Helle Pfeiffer, som gerne ville med os.

Det krævede, at vi måtte have en anden bil at køre i, så vi lånte BMC's kassevogn. Den blev pakket med ølteltet, Helles ting og vores værktøj og pakkenelliker.

Vi tog eftermiddagsbåden og var på Hovdala først på aftenen. Vi fik anvist vores plads og gik med det samme i gang med at sætte det store telt op. Det var en rigtig god plads vi fik, lige ved siden af Ridder Rune lejren, nogle danske træhåndværkere. Næste morgen undrede vi os over, at græsset inde i teltet var pladder vådt, men det var altså også voldgraven vi lå i.

Nogle af de ting vi lavede var en runesten med et gammelt ordsprog: *Ingen skal riste runer som ikke runen kan råde mængen mand har med mørke runer voldet fortræd*. Hjemmefra havde vi lavet en sten klar, som skulle blive til Hesleholms våbenskjold. Dette våbenskjold forærede vi til Riksturneringen under festmiddagen lørdag

aften, som var en meget festlig og underholdende aften med mange indslag fra markedsdeltagerne. I 2014 var vi igen på Hovdala slot, hvor vi denne gang havde Daniel, Toves søn, og Joar med. TTT, de helt unge, kom og gav nogle fine opvisninger.

Visby

Vi havde besluttet, at vi ville til Gotland det år, så vi kontaktede markedet i Visby og søgte om at blive en del af dette kæmpemarked, men vi hørte ikke en lyd fra dem. På BMC-markedet talte vi med Martin Eriksson, som sagde, at vi var velkommen i deres lejr, Gutars Bågskyttar, og Sct. Olufs Yxa, glade var vi og fik planlagt den lange rejse. Vi ankom til Gotland midt om natten og fandt en stille P-plads, hvor vi overnattede. Den efterfølgende dag kørte vi til lejren og fik opsat vores telt og arbejdsplads lige ved siden af den store arena, hvor turneringerne skulle foregå.

Det var en fin lejr vi kom til med nogle gæstfrie, rare mennesker. Markedsugen startede med et optog, hvor alle aktører, deriblandt os, skulle gå gennem Visbys gader. Lejren, vi var i, havde åbent på faste tidspunkter i løbet af dagen, så vi havde tid til at opleve det store, overvældende marked, gaderne i den gamle middelalderby summede af liv; det siges, at der kommer ca. 10.000 mennesker hver dag, og livet fortsætter døgnet rundt. Den lejr, vi boede i, skulle selv sørge for toiletter, så vi skulle ikke stå i kø på de offentlige toiletter, men der manglede vaskeforhold; man kunne selvfølgelig vaske sig lidt på toilettet, eller vi kunne stå ude foran toilettet med en kold spand vand, på skriget kunne de andre høre, at der var nogle, der tog bad. På et tidspunkt var vi lige autentiske nok, og nogle af lejrens indbyggere, som boede i nærheden, forbarmede sig over os og tilbød, at vi kunne komme hjem til dem og få et velfortjent bad.

En af dagene var der et marked i Mesterby, der lå i nærheden. Sct. Olufs Yxa skulle derud og spurgte, om vi ville med, og det sagde vi ja til. Det var nok verdens mindste marked: man kan tænke sig 3 - 4 boder, men der var et optrin / komediespil, der omhandlede Dronning Magrethe den 1.'s angreb på Gotland i 1372. Et rigtig fint optrin med mange heste og aktører, og en mand berettede handlingen undervejs i forløbet. På det tidspunkt undlod vi at tale dansk så tilhørerne ikke skulle vide, at vi var danskere. Det var nemlig nogle grumme ting, Magrethes soldater gjorde ved de stakkels Mesterby-beboere, som ikke fik hjælp fra Visby.

Desværre: ingen billeder deroppe fra idet vores kamera syntes, vi ikke skulle bevare billederne.

Skurup viking- og middelaldermarked

Vi blev i foråret kontaktet af Margaretha fra Skurup, som spurgte, om vi havde mod på at lave en runesten til dem. Det sagde vi ja til. Markedet skulle foregå på Johannamuseet i Skurup. Vi fik tilsendt nogle billeder af den sten, de havde valgt til runesten. Det var svært at se, om den egnede sig til at hugge runer i, men vi godkendte stenen.

Med en godt pakket bil tog vi af sted. Stenen var fin, og vi begyndte med at tegne det op på stenen, vi skulle hugge i den. Vi var meget spændte på, om vi overhovedet kunne nå at lave den på de tre dage, markedet varede, og vi var jo kun to til arbejdet.

Allerede den første dag havde vi hugget godt en tredjedel af teksten og en del af "slangen" ind i stenen, så vi regnede med, vi nok skulle nå det. Efter anden dag manglede vi ikke ret meget på hugningen, men stenen skulle også bemaales. Ved slutningen af tredje

dag stod stenen færdig med denne tekst:

Johannamuseet rejste denne sten til ære for vikinger og middelalderfolk stenen står til ære for Alfred Malmkvist

Forskel på markeder

Der er utrolig meget forskel på de forskellige markeder, vi har været på: det gælder toiletforhold, bademuligheder, bespisning, autenticitet og størrelse.

De fleste steder må man selvfølgelig ikke køre med bil på pladsen i åbnings-

tiden, men det er der nogle, der tillader det. Nogle steder er toiletforholdene ok, andre steder er det en skidt oplevelse. Bademulighederne er nogle steder ren luksus, andre steder er de ikke til stede. De fleste steder er der arrangeret mad til aktørerne, fra ren festmiddag til decideret afspisning. En ting er fælles for alle markeder: man får en masse venner, der er lige så vilde med middelalder og vikingetiden som en selv.

Tekst på runestenen:

*ingen skal riste runer
som ikke runen kan magte
mangen mand har voldet
med mørke runer fortræd*

Funnikke

Kontor- & Datahuset på Bornholm
Snellemark 45 - 3700 Rønne
Telefon 56 95 12 69 - Telefax 56 95 69 50

Nyt fra Vennekredsen

Skokursus for voksne og børn

Weekenden 11 og 12 april. Det var tidligere sat til 18. og 19. april 2015 men er altså nu ændret

Vi har mønstre til vikingesandaler, Bockstenmandens sko (sommersko) og kortskafte støvler i børne- og voksenstørrelser.

Hvis du vil lave dit personlige mønster til sko, skal I være 2 personer som hjælper hinanden samt medtage en sok til jeres fod, så vi kan tape foden ind med klisterbånd.

Du kan ikke blive færdig med skoene på en weekend! Du kan derefter komme den første lørdag i måneden, hvor der er åbent hus på centret, og gøre dine sko færdige.

Mad- og ølkursus i maj

Grethe og Lars afholder kursus i madlavning og ølbrygning
den 9. – 10. maj

Læs mere på vores web-sted, når vi kommer tættere på maj.

Materialer til et par sko, afhængig af skind, såler og størrelse, koster fra 250 kr. til 450 kr. for voksne, for børn lidt mindre.

I får også mulighed for at sy en bæltetaske.

I skal tilmelde jer inden den 31. marts, så jeg kan bestille materialer inden påske.

Tilmelding til Helle Pfeiffer:

Mail: helle.pfeiffer@pc.dk eller
telefon : 5154 1507

Bøn fra Lena

Vi skal bruge **røde løgskaller** til farvning af påskeæg
den 2. og 3. april.

Har I nogle, er I meget velkomne til at aflevere dem på mit kontor inden da.

